

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE İNGİLİZLER, ARAPLAR, OSMANLILAR*

I

Çevrimyazı: Bedri Mermutlu

Irak'ta Şattülatab'ın batısından, Filistin'de Şeria'nın doğusuna ve bu farazî İhattı ihtiva eden sahadan güney noktalarına ve Umman Denizi'ne, Basra Körfezi'nden Kızıldeniz'in sahillerine kadar uzanan geniş kum deryaları ve ekseriya ıssız çöller vardır ki bunların heyet-i mecmuasına "Ceziretülarap" (Arap Yarımadası) diyorlar.

İtiraf edelim ki yüz binlerce, hatta milyonlarca badiye-nişin ehl-i İslâm'ın dolaşıp durduğu yer olan bu geniş kıta bize pek esrarengiz görünür. Öteden beri idaremiz altında bulunan bu hudutsuz çöller hakkında yine öteden beri bizim pek az malumatımız bulunurdu. Bu geniş saha daima zihnimizde büyücek dilimlere ayrılarak ve koca koca kıtaların isimlerinden ve bu kıtalarda mevcut birkaç kasabadan başka müspet olarak zihnimizde tam bir mevcudiyete sahip olamazdı. Hicaz, Yemen, Asir ilh derdik; Mekke, Medine, Taif, Cidde'yi sayardık; San'a'yı, Asir'i bilirdik; Necid kelimesine aşına idik. Ondan sonrası, Hadramut kıtası, Umman kıtası ilh müphemiyetler, örtüler altın-

* Birinci Dünya Savaşı öncesi, sırası ve sonrasında Osmanlı coğrafyası üzerinde yaşanan ideolojik ve siyasi değişimlerin önemli bir dış aktörü olarak İngiltere'nin Araplar vasıtasıyla Osmanlı devletine karşı uyguladığı kalkışma başta olmak üzere çeşitli şekillerde desteklediği yıpratma hareketleri dönemin yayın organlarında geniş biçimde tartışılmıştır. Osmanlı basınında bu konularda kaleme alınmış değerlendirmelerden bazılarını bir yazı dizisi olarak sunmaya çalışacağız. Bu bölümde *Sebilürreşad Mecmuası*'nın 501-502 numaralı sayılarında (13-18 Mayıs 1922) imzasız olarak yayınlanan "Ceziretülarap'ta İngiliz Entrikaları" başlıklı iki yazı ile bu yazı dizisini başlatmış bulunuyoruz. Özgün metin oldukça sade bir dille yazılmış olmakla birlikte az sayıda da olsa günümüz diline yabancı kalan bazı kelime ve terkipler yalınlaştırılmıştır. (B. M.)

da gizlenen geniş bir kum deryası... Ceziretularab'ın ortaları hep böyle kum, çöl, ateş ve nihayet devamlı bir müphemiyet içinde kendi kendine dururdu.

Biz bu geniş kıtayı bir tarafta çadırlarda yaşayan sakinleriyle, gazveleleriyle, bedevileri ve kervanlarıyla kendi kendine bırakırken düşmanlarımız diğer taraftan âtiyi düşünerek koca Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak için duydukları o derin ihtiras ile bu kıtayı avuçlarının içine almak için geniş ve tatbiki zamanlara muhtaç programlar çiziyor, sırayla, sessizce bunların tahakkukunu bekliyorlardı.

Esasen biz "düşmanlarımız" der demez, uzun bir düşünceye lüzum kalmaksızın, doğrudan doğruya İngiltere'yi anlamalıyız. İngiltere bir taraftan işgali altında bulundurduğu Mısır kıtasıyla bütün Kızıldeniz batı sahillerini temellük etmiş ve bununla Ceziretularab'ın batı sahillerine kadar bir bölgeyi gözetimi altına almış bulunuyordu. Süveyş Kanalı ve Babülmendep Boğazı elinde iken de bilfiil o büyük kıtanın cihandan alakasını kesmiş ve bütün bu rabıtayı elinde bulundurmuş demektir. Aden elindeyi; Umman Denizi sahilleri elinde idi. Son zamanlarda Basra Körfezi sahillerini de tamamen işgal etmiş idi. Kuveyt, Bahreyn ilh mıntıkalara bölünmüştü. Bu itibarla Ceziretularab'ın üç tarafını bilfiil [İngiltere] ihata etmiş bulunuyordu.

İngiltere, daha Harb-i Umumi'den çok, pek çok seneler evvel dahi Ceziretularab'ın İslâm âleminde yapmasını melhuz gördüğü rolü takdir etmişti. Karşısında bir Osmanlı İmparatorluğu var ki behemehal bunu dağıtmak, parçalamak lazım geliyordu. İngiltere düşündü: bir taraftan Mısır elinde, diğer cihetten Güney İran kendi nüfuz mıntıkası dâhilinde, sonra bütün Hindistan elinde... Bu nokta-i nazardan Ceziretularap ortada bir boşluk vücuda getiriyordu. Özellikle bu geniş boşluğa zengin Irak'ı, zengin Suriye ve Filistin'i de ilave edebilirse Asya kıtasının güney yarısı tamamıyla elinde bulunmuş olacaktı. Öyle bir güney yarısı ki baştan nihayete kadar İslâm unsuruyla meskûn bulunuyordu. Bu geniş İslâm ülkesinde ise herkes tarafından itaat edilecek bir makam ihdas edebilirse ve o makamı doğrudan doğruya nüfuz ve sultası altında bulundurabilirse şu geniş İslâm ufku doğrudan doğruya avuçlarının içine girmiş bulunacaktı ve bilhassa Osmanlı hükümetinin zararına olarak...

İngiltere Ceziretularap için bunları hazırlarken bizi Rumeli'de, Trablusgarp'da ilh yerlerde meşgul ediyordu; nefes aldirtmıyordu.

İngiltere daha çok eski zamandan beri, yirmi otuz seneden beri bütün Ceziretularap için bir "hulûl-i muslihâne" (Barışçı Yaklaşım) siyasetinin esaslarını kurmuştu. Eğer bu siyasette muvaffak olacak olursa daha ne büyük, ne geniş menfaatler temin edecekti! Evet, bir kere Türkiye'nin elinden bu geniş kıtaları almakla, bütün İslâmiyet âleminin mukaddes mekânlarını elinden çekip almakla ve sonra işler yolunda gider de hilafet meselesini de Ceziretularab'ın herhangi bir noktasına çevirebilmekle hem Türkiye'yi küçültmüş, zayıflatmış hem de Türkiye'nin İslâm âlemi arasında mevkiini külliye rahnedar edecek dinî nüfuzunu ortadan kaldırmış bulunacak ve bu teşkilâtçı hükümetin gelecekteki tehlikeli teşebbüslerine set çekecekti.

Sonra İngiltere bunların da üstünde daha derin, daha geniş olarak bir gayeye erişecekti ki o da Türkiye'nin düşmesiyle birlikte ve en son İslâm hükümetinin ortadan bu suretle kaldırılması ile beraber İngiltere'nin Müslüman müstemlekeleri biraz daha fazla, ta temel taşından yıkılacak, biraz daha fazla kendinin olacaktı. Bütün ülkeler gürültüsüz ve sızıltısız birer faydalar hedefi, kurumak bilmeyen bir semereler membaı olacaktı.

İşte İngiltere sırf bu geniş hayal gayesinin arkasında koştuğu içindir ki Türkiye'yi bir taraftan yoruyor, diğer cihetten Türkiye'nin atf-ı nazar edemediği koca bir mıntika içinde gizliden gizliye suikastlar tertip ediyor, arz ettiğimiz gibi "hulûl-i muslihâne" politikasının ana hatlarını an be an kuvveden fiile çıkarmaya çalışıyordu.

Malumdur ki "hulûl-i muslihâne" de takip edilecek ilk vasıta propaganda- dır, sonra doyurmadır; yani para işidir ve para işleri ile propaganda her ikisi birlikte el ele tahribat eder durur.

İngiltere de Ceziretülarap'ta bunu yapmıştı. Ceziretülarap'ta bulunan sayıları bellisiz birçok kabileler, aşiretler, zümreler vardır ki bunlardan bazı adamlar satın alarak yahut hariçten bunlara nüfuz edebilecek şahsiyetler tedarik ederek bunlara göndermek lazımdı. Bunlar bir ziyaretçi gibi, bir seyyah gibi, bir yolcu gibi aşiretlerle, kabilelerle, bedevilerle temasta bulunacak, kendileriyle görüşecek tanışacaktı. Ve sonra onların fikrine tahakküm, temellük edeceklerdi.

Bu gayet güç olduğu kadar gayet kolay bir işti. Güç idi, çünkü bu adamları tedarik ve seçme işi güçtü. Fakat bunu da İngiliz altınları kolaylıkla temin edebileceklerdi. Bunlar temin edildikten sonra her şey kolaylaşacaktı. Bu propagandacılar, bu defa nüfuz edilemeyen çöllerdeki genel durumu tetkik edeceklerdi. Kabilelerin mizaçları, nüfuzlarının derecesi, hayat tarzları, ihtiyaçları, reisleri, kendilerine kimlerin tâbi olduğu, silahları, develeri, hayvanları, servetleri, nihayet bilimum içtimai vaziyetleri ve eğilimleri birer birer bu adamlar vasıtasıyla tespit olunacak ve sonra her aşiretin kendi mizaç ve arzusuna göre hareket edilerek bunlar elde ihtiyaç olduğunda kullanılabilircek yedek kuvvet olarak muhafaza edilecekti.

Harb-i Umumi'den birçok seneler evvel itiraf etmeli ki bu entrikalar Ceziretülarab'ın ötesinde berisinde kâfi derecede yer etmiş bulunuyordu. Özellikle Ceziretülarab'ın sahillere yakın olan mıntıkalarında İngiliz altını bilindiği kadar İngiliz adaleti, insaniyet ve medeniyeti (!) zihinlerde yer etmişti. "İngiliz mi? Cihanın en zengin, en medenî, en itibarlı hükümeti işte budur!" diyerek Ceziretülarab'ın hemen bütün sahil sınırlarında dalgalanan bu nakarat genişleyerek Irak'a, Elcezire'ye kadar; Filistin'e, Suriye'ye kadar kabarıyor, taşıyordu.

Fikirler Ceziretülarap'ta billurlaşmış değildi. Çöllerde yaşayan zümreler, kiliselerden, darülfünunlardan yetişmiş değildiler. Bütün bilgileri mahdut şeylere inhisar eden bu insanların çöl, hayme, ziyafet, gazve, sonra binicilikten ibaret bir hayat arasında ancak bir şey gözlerini kamaştırıyordu: İngiliz

altını ve onun teferruatı olan mücevher hançerler ve kılıçlar, gümüşten eğer takımları, altın ve gümüş düğmeler... Hele bunlar bulunduktan sonra kendisi saadetin zirvesine çıkmış bulunacaktı. Mektep, medrese, yol, umran, irfan ve nihayet düşünce bunların hatırlarına bile gelmiyordu. Birkaç adamıyla birlikte bir reis, bir şeyh, bir emir ve nihayet bir sultan olmak işten bile değildi. Yeter ki birkaç kişi kendisine emir veya sultan desin ve hizmet etsin; yeter ki gözü biraz altın yüzü görsün. İşte hayatın en son merhalesi!

Kurnaz İngilizler Ceziretülarap'taki aşiretlerin bu ruhî ve içtimaî durumunu derhal kavrayabilmişlerdi. Fakat bunları satın almak, bunları elde etmek işten bile olmadığı gibi ayrıca en ziyade nüfuz sahibi olanlarından bir ikisini tutarak o vasıta ile koca bir kıtayı silahsız olarak kavramak imkânı mevcut bulunuyordu. Bunu tayin ettikten sonra bilhassa bu büyük kitleleri gözden geçirdiler. Kuzey taraflarda Şemmer aşiretleri, İbnürreşid'in aşiretleri; doğuda Kuveyt aşiretleri, Bahreyn aşiretleri; ortada İbnüsuud'un aşiretleri; batıda Şerif Hüseyin'in aşiretleri; güneybatıda Yemen'de İmam Yahya, Asir'de Seyyid İdris aşiretleri... Bunlar içinde İngilizlerin ilk elde ettikleri Necid emiri İbnüsuud olmuştur ki sebep ve saikleri şayan-ı mütalaadır.

İngiltere hükümeti "hulûl-i muslihâne" siyaseti takip ederken bütün bu aşiret ve kabileler ile el altından temas ve onları çeşit çeşit hediye ve atiyelerle, unvan ve vaadlerle yönlendirmeye gayret ederken Ceziretülarap'ta bütün kabileleri toplayıp birleştirebilecek bir nüfuz sahibi aradı. Öyle ki gerek halkı gerekse kuvveti itibarıyla diğerlerine üstünlük sağlayabilsin, Arapları toplayabilsin ve Ceziretülarap'ta ani bir hareket vücuda getirebilsin.

Bu şartları daha o zaman İbnüsuud'da bulmuşlardı. Zira İbnüsuud Riyad adındaki idare merkezinde işlerini yürütüyor ve bütün Necid kıtasına hâkim bir vaziyette bulunuyordu. Aynı zamanda "İhvan Mezhebi" adıyla bilinen Vehhabi mezhebinin reisi idi. Vehhabilik ise Ceziretülarap'ta asırların mahsulü bir hareketti. Bu bakımdan ayrı bir akideye sahip bulunuyordu. Bu akide ve bu gelenek sevkiyledir ki Ceziretülarap'ta bulunan diğer aşiret ve kabilelerden ayrılıyor ve herhangi bir dış tesire açık potansiyele sahip bulunuyordu. İngiltere için İbnüsuud münasip bir kemiyet idi. Özellikle İbnürreşid'den bir hayır ummuyorlardı. Zira İbnürreşid ile İbnüsuud arasında ayrıca kabileler arasındaki hadiselerden dolayı da şiddetli bir düşmanlık mevcuttu. Bu düşmanlığın tarihçesini tetkik edersek pek gerilere gitmek gerekir. Abdulah İbnürreşid malumdur ki Necid ile Hicaz arasında bulunan ve kuzeye doğru uzanan sahada badiye-nişin olan aşiretlerin reisidir. Kabile itibarıyla Şemmer kabilelerindenidirler. İbnürreşid'in belli başlı emirlik merkezi Medine'nin kuzeydoğu cihetlerine düşen Hâil kasabasıdır.

İbnürreşid'le İbnüsuud arasında uzun zaman devam eden muharebe ve müsademelerden sonra İbnürreşid muzaffer olmuştu. İşte bu mazideki hadiseler dolayısıyla İbnüsuud'un emirliği İbnürreşid'in emirliğine karşı daima intikam almak, mazideki mağlubiyet lekesini temizlemek için bir kin taşıyordu.

İngiltere bu kinden istifade yolunu bulmuş, İbnüssuud'u Türkiye'ye taraftar bulunan İbnürreşid'e karşı kendi tarafına çekmeyi bilmişti. Aynı zamanda İbnürreşid öteden beri Hicaz şerifleriyle iyi geçiniyordu. Bu siyaset tarzı Hicaz şeriflerinin şahsına karşı olan bir mahviyetten ziyade mukaddes mekânlara olan hürmetten tevellüt ediyordu. Özellikle Mekke şerifleri öteden beri Osmanlı devleti nezdinde en büyük bir şeref ve asalet mevkiini haiz bulunuyor, rütbelere, mevkilere nail oluyor, her suretle huzur ve istirahat vasıtalarına mazhar bulunuyorlardı.

İbnürreşid, bir taraftan bu mazhariyete nazaran onlara karşı pek müsait bir vaziyet almakta idi. Özellikle şeriflerle İbnüssuud'un Vehhabilik mezhebi arasında bir kaynaşma olmadığı için İbnüssuud'a karşı da İbnürreşid şerifler tarafını tutuyordu.

Bu itibarla İbnüssuud şeriflerin itibar sahibi olmalarını çekemiyor ve onlara her ne suretle olursa olsun bir darbe indirerek Ceziretülarab'taki bütün kabile ve aşiretlerin nüfuzunu elinde toplamak istiyordu. Esasen Hicaz'da şeriflerin maddi bir kuvvetleri mevcut değildi. İbnüssuud veya İbnürreşid ile mukayese edilebilecek derecede kuvvetleri yoktu. Ancak Osmanlı Devleti vasıtasıyla arkasında koca bir İslâm hükümeti kuvveti bulunuyordu. Bu da şeriflerin Hicaz kıtasında ve civarında nüfuzlarının parlamasına kâfi geliyordu. İbnüssuud ise bu vaziyeti çekemiyordu.

Binaenaleyh İbnüssuud'da kendisinden İngiltere'nin istifade edebileceği bir ruh hâleti ve istidat mevcuttu. İngiltere de bu istidadı israf etmemiş ve kendisine derhal tahsisat tayin ederek gelecekte Ceziretülarab'ta teşekkül edecek büyük imparatorluğun sultanlığını ona vaat etmişti. Uygun zamanında bir hareket vücuda getirilecekti. İngiltere kendisine silah, mühimmat, para ve levazımat hususunda yardım edecekti. Derhal ikinci derecedeki aşiretler bağlanacak, İbnüssuud'un kuvvetleri artırılacaktı. İbnürreşid'e hücum edilerek mağlup edildikten sonra mukaddes mekânlar ele geçirilecek ve bu suretle Türkiye için Ceziretülarab'ın en canlı bir noktasında kuvvetli bir karışıklık ve ihtilâl meydana gelerek Arap meselesi uyandırılacak ve sonra el altından İbnüssuud'a yardıma devam olunarak durumun gelişmesine göre bu karışıklık sürdürülecekti.

İngiltere'nin bu karışıklığı hazırlamak için döktüğü altınların, kamuoyunu hazırlamak için sarf ettiği gayretlerin haddi hesabı yoktu. Evvelce sarf edilen örtülü paraların miktarı ve mazideki gayretler hakkında bilahare her şey değişti ve hatta İngiltere'nin İbnüssuud'un yardımına pek az ihtiyaç duyulabileceği bir zamana girdikten sonra İngiliz Meclis-i Mebusanı'nda verilen aleni izahat bize bir fikir verebilir. Filhakika 2 Mart 1922 tarihli Times gazetesinin yazdığına göre İngiltere Meclis-i Mebusanı'nda Sömürgeler Bakanı Churchill Ceziretülarab'taki Arap reislerine verilen tahsisatı söz konusu ederken demişti ki: "Necid Sultanı İbnüssuud'a ayda beş bin İngiliz lirası ve ayrıca defaten yirmi bin İngiliz lirası ki cem'an seksen bin İngiliz lirası veriyoruz".

İşte bu izahat dahi daha Harb-i Umumi'den önce İbnüsuud'a verilen paraların miktar ve kemiyeti hakkında az çok bir fikir verebilir. Özellikle o zaman İbnüsuud henüz satın alınmak ve Türkiye'ye karşı bir ihtilâl ve karışıklık unsuru olarak kullanılmak isteniyordu.

Fakat ne gariptir ki İngiltere olsun İbnüsuud olsun her ikisi de aldanmışlardı. İngiltere İbnüsuud'un Ceziretülarab'taki mevkiini ve mezhebinin vaziyetini layıkıyla takdir edemeyerek ne olursa olsun işe girişmişti. O zaman bunun az çok kuvvetli olmasından istifade edeceğini zannediyordu. Bu itibarla bir miktar aldanmış idi. Fakat asıl İbnüsuud İngiltere'nin altınlarına ve yalanlarına aldanarak rüyada kendisini bir sultan, bir melik, bir imparator tahayyül etmişti. Fakat birkaç sene zarfında işler değişip de Harb-i Umumi'nin ilanını ile kendisini derhal kadro harici bırakarak onu itibardan düşürünce, diğer tabirle silkip atarak yerine bir mefsedet aleti olmak üzere Mekke Şerifi Hüseyin'i tedarik edince o zaman badiye-nişin muhayyel sultanın bütün müstakbel emelleri birden alt üst olmuştur.

Filhakika Harb-i Umumi'nin ilanından önce İngiltere'nin Şark siyasetinde en esaslı olduğu kadar en ziyade tehlikeli ve suikasta makrun olan teşebbüslerinin hedefi Türkiye'nin taksim ve nihayet elden gelirse külliye imhasına matuf bulunuyordu. Binaenaleyh Ceziretülarab'ın ötesine berisine sokularak bu boş ve bedeviyet halinde bulunan çöllere adam göndermek, para dökmek, gizliiden gizliye aşiretlerle anlaşmaya çalışmak ancak bir tek anlam taşımaktadır; o da en son kalan bir İslâm hükümetinin, asırlardan beri müstakil ve maddi ve manevi şevkete mazhar olan bir devletin hayatına son vermek hırs ve arzusu!

Binaenaleyh İngiltere ile el ele verecek olan herhangi bir kabile, bir aşiret, bir cemaat, ya da bir ferdin hareketi İslâmiyet adına açık, sarıh, kesin bir hıyanet, bir cinayetti. İslâmiyet'in en son müdafii kalan Türkiye'yi imhaya karar vermekle İngiltere, İslâmiyet'i en esaslı bir noktasından sarsmak, yıkmak ve sonra Müslümanları kendi avucuna alarak onları bir köle; hürriyetini, istiklalini kaybetmiş bir kul haline indirmek istiyordu. İngiltere'nin bu şeytanî suikastlarının kuvveden fiile ulaştırılmasına hizmeti dokunmak ise Müslüman geçinen, Müslüman adını taşıyan her şahıs için şüphesiz hıyanetlerin en büyüğüydü.

Mamafih bu, o nevi cinayetlerdendir ki onun vebali her şeyden ve herkesten evvel yine kendine dönecekti. Nitekim Abdülaziz İbnüsuud için de böyle olmuştu. Zira o, İngiltere ile ittifak ederek Müslüman bir devlete karşı cinayet ve hıyanet irtikâp etmişti. Burada şunu da kaydedelim ki cehalet, geleceği hakkıyla tayin edememek, diğer tabirle dirayetsizlik hiçbir zaman hafifletici sebeplerden olamaz. Zira bir Müslüman eğer cahil idiyse, eğer gafil idiyse neden bu gibi Müslümanların şerrine matuf olması kuvvetle muhtemel bir işe girişsin? Özellikle bir Haçlı, dünyanın en mutaassıp, en mağrur bir Haçlısı ile! Ki elinde kandırmak, aldatmak için altının yalancı parlaklığını bir av oltası halinde pek açık olarak gösteriyor...

Bu muhakeme tarzı ile -ve hiç şüphesiz bu pek doğru olan muhakeme tarzı ile- Necid Emiri Müslümanların mahkeme-i vicdanı huzurunda suçludur. Fakat unutmayalım ki yalnız suikast tertibi cürmüyle suçludur. Asıl bunun daha feci ve daha korkunç bir diğer şekli vardır ki o da suikastı tertip etmekle beraber icraya teşebbüs ve bilfiil icraya kalkışma alçaklığıdır. Teessüf olunur ki buna da Ceziretülarab'ın diğer bir aşiret reisi kıyam etmiştir. O da Mekke Şerifi Hüseyin Bin Ali'dir. Öyle bir Hüseyin Bin Ali ki alelade mesela Necid Emiri gibi bir aşiret reisi olmakla yahut Vehhabilik gibi herhangi bir mezhebin reisi olmakla kalmıyor; Müslümanların en mukaddes bir noktasında, en mukaddes ve mübarek bir şehrinde, Peygamber soyundan olduğunu ortaya koyan biri tarafından vaki oluyor. Öyle bir şahıs ki görgü ve içtimai durum itibariyle diğerlerinden üstün, iyiyi kötüden ayırabilen biridir. Ve sonra bütün evlat ve ahfâdiyle birlikte İslâm'a yöneltilen bir cinayete seve seve, güle güle iştirak ediyor.

Her Müslüman, bugün tarihî bir şekil almış olan bu feci, bu elim hadisenin, bu kanlı ve kara safhanın hatırası karşısında hicapla titrer. Yazıklar olsun ki bu hadise bugün bir hakikattir ve bu sahife İslâm tarihinde bugün bütün siyahlığıyla duruyor.

Hilafet makamını da haiz olan Osmanlı İslâm Devleti, Harb-i Umumi'ye hiç şüphesiz müdafaa-i nefis için girmişti; tehlikede bulunan istiklâl ve hürriyetini müdafaa ve korumak için iştirak etmişti. Karşısında bir İngiltere vardır ki Müslüman Hindistan'a, Müslüman Afganistan'a, Müslüman İran'a, Müslüman Mısır'a ne suretle muamele ediyor idiyse aynı muameleyi daha elim şekliyle kendisine tatbik edecekti. Öyle ki bu bir Haç-Hilâl savaşıydı ve Haçlı savaşının başlatıcısı İngiltere idi. Yoksa bu savaşı açan hiçbir zaman Türkiye değildi. Türkiye Hilâl'i müdafaaya, İslâm'ı müdafaaya muztar kalmıştı. Binaenaleyh esas itibariyle böyle bir dinî mahiyeti haiz olan bir savaş karşısında bütün diğer siyasi safhaları bir yana, bu esaslı nokta itibariyle her Müslüman'a düşen vazife malca, bedence, bu uğurda mücahedede bulunmaktır, fi sebilillah cihattır. Zira İslâmiyet, İslâmiyetin hâkimiyeti tehlikede idi. İslâm'ın istiklali adeta bir uçurumun kenarında idi. Binaenaleyh asırlardan beri tâbiyeti altında her türlü nimet vasıtalarına malik şan ve şeref dolu asaletli ve şerefli bir hayata sahip bir Müslüman'ın metbuu olan ve Allah yolunda mücahedeye mecbur olan bir İslâm devletine yardım etmesini değil kılıç çekmeye kalkışmasını hangi bir kelime ile ifade edebiliriz?

Hüseyin Bin Ali böyle bir kelime ile ifade edilebilecek bu sıfatı kendi yapıp ettikleriyle doğrudan doğruya hakketmişti. Sözün kısası İslâm düşmanı İngiltere'nin uzanan elini tutmakla ve bir Müslüman'dan elini çekmekle bu vasfa hak kazanmıştı.

Harb-i Umumi'nin daha ilk senesinde İngiltere buna muvaffak olmakla şüphesiz İslâm'ı en can alacak damarından vurmıştı. Kendi hesabına böyle bir muvaffakiyeti İngiltere hatır ve hayalinden geçirmiyordu. Bütün Müslümanların göz bebeği olan Kâbe-i Muazzama'yı bir adımda ele geçirmekle İs-

lâmiyet'i en şiddetli bir surette sarsmıştı. Bu ise fikrimizce adeta bir nevi alış veriş şeklinde bir şey olmuştu. İngiltere artık kendine nispetle, daha büyük ve daha kesin menfaatler temin edecek birini gördüğü içindir ki hemen Necid Emiri İbnüssuud'u bir tarafa bırakarak -fakat onu da okşayarak ve yine aldatmakta devam ederek- diğer birini, Hicaz Şerifi Hüseyin Bin Ali'yi bu defa doğrudan doğruya para ile, altın ile satın almıştı. Hüseyin bir köle gibi, bir esir gibi İngiliz efendisine sarılmıştı. Hüseyin, evlat ve ahfâdiyle birlikte zengin bir Haçlıya bütün tasarruf hakkını, hürriyet hakkını satmıştı ve onun emir ve yasaklarının kısılcasına girmiş bulunuyordu.

İngiltere bu alış veriş muamelesinde yegâne hakiki menfaatlere sahip taraf idi. Zira:

1. Şerif Hüseyin'i satın almakla İngiltere her şeyden evvel Hicaz ve Cidde'yi işgal etmiş bulunuyordu. Buralar bilfiil İngiliz hâkimiyetine geçiyordu ve Türkiye'den ayrılıyordu. Ve [İngiltere] burada da savaş halinde bulunduğu Türkiye'ye karşı yeni bir cephe açıyordu.

2. Şerif Hüseyin'e para, silah, mühimmat vererek İngiltere Güney Filistin'de yoktan bir kuvvet vücuda getiriyor, bir ordu hazırlamış bulunuyordu. Bu ordu kendisiyle birlikte Türkiye'ye karşı savaşacak ve Türkiye'nin izmihlaline çalışacaktı.

3. İngiltere Hüseyin Bin Ali'yi, Araplık mefkûresiyle ayaklandırmakla, bütün Ceziretülarab'ta, bütün Suriye ve Irak'ta, Araplık âleminde Türkiye'ye karşı infilaka hazır bir bomba koymuş bulunuyordu.

4. Hüseyin Bin Ali'yi takviye etmek sayesinde ileride İngiltere'ye itaatkâr ve boyun eğmiş bir hükümet teşekkül edebileceği takdirde Müslümanların mukadderatı üzerinde daima hâkim olabilen bir hükümet vücuda gelmiş olacak ve elinde bulunduracağı bu hükümetle İslâm âlemini elinde tutacaktı.

5. İngiltere Hüseyin Bin Ali'nin yahut çocuklarının riyaseti altında arzusu-na uygun olarak ileride bir hükümet vücuda getiremediği takdirde bir kere şirazeden çıkan Ceziretülarab'ın her tarafında yeni yeni hükümet karikatürleri vücuda getirerek Ceziretülarab'ta iç savaşları ve karışıklıkları takviye edecek ve bu suretle bütün Arabistan'da anarşiyi devam ettirecek ve İslâmiyet'in en mutena iklimlerinde İslâmiyet'i temelinden sarsacaktı.

6. Gerek Türkiye'ye karşı ve gerek birbirlerine karşı Arap reisleri ve aşiretlerinin yapacakları müsademelerde, açacakları savaş sahnelerinde Müslüman'ı Müslüman'a kırdırarak, on binlerce, yüz binlerce Müslüman kanı dökülecekti. Bu da Haçlı İngiltere için "Encâm-ı İslâmî Siyaseti"nin bir nevi tahakkuk safhası demek olacaktı.

7. İngiltere Şerif Hüseyin'i taftarlarıyla birlikte Türkiye'ye karşı kıyam ve muharebe ettirmekle Türklük ve Araplık meselesini bütün çıplaklığıyla ortaya atmış bulunacak ve İslâmiyet'in kemiyet ve keyfiyet itibariyle en kuvvetli olan bu iki unsuru arasında hayat boyu devam edecek bir düşmanlık duygusu ve nefret alevlendirmiş olacak ve bu da netice olarak İslâm dünyasını temelinden yaralayacaktı...

Görülüyor ki İngiltere'nin Şerif Hüseyin'i satın almak için ödediği altınlar şu iki, üç, dört, yedi... sayabileceğimiz menfaatleri de birlikte temin ediyordu. Ve bunların üstünde, İngiltere için en mühim ve en yüksek birer siyasi menfaat vardı ki o da müstemlekecilik, sömürü mefkûresini tatmin ediyordu. Bu iktisadi gaye ise cümlesini hatta gölgede bırakacak bir mevkide idi. İngiltere bu programında muvaffak olursa bütün Ceziretularab'ı, Irak, Filistin, Suriye, Elcezire gibi ülkeleri, mamur ve zengin bölgeleri istimplâk hırsı ile eline almış bulunacaktı.

İşte İngiltere, Hüseyin Bin Ali ile pazarlığa girerken hep bu menfaatleri zihninden birer birer ve tatlı tatlı geçiriyordu. Diğer taraftan Hüseyin Bin Ali ise buna mukabil kendisince menfaat telakki edilen birçok rüyalar yaşıyordu ki en mühimleri şunlardı:

1. Hüseyin Bin Ali, Türkiye tâbiyetinde alelade bir Mekke şerifi olmak vaziyetinden kurtularak bir Hicaz hükümdarı, bir sultan, bir melik olacaktı. Öyle bir melik ki altınlarla oynayacak, her türlü saltanat nimetlerinden istifade edecekti.

2. Hüseyin Bin Ali -kendi taraftarlarının tabirince- Arapların büyük hâşkârı olmak payesini ihraz etmekle gerek dünyevi gerek tarihî ve ebedî bir mevkiye malik olacaktı.

3. Hüseyin Bin Ali yine kendi nokta-i nazarına göre Türkiye'nin esaret boyunduruğundan kurtarılacak, bütün Arapların sakin olduğu ülkelerde şehzadelerinden (!) birini hükümdar tayin edecek ve bu suretle kendisi adeta bir şehinşah olacaktı.

4. İşler yolunda gider de bütün Arap ülkelerinde şehzadelerinin saltanatları altında bulunacak ülkeler arasında bir konfederasyon vücuda getirebilecek olursa o zaman Bin Ali bu Arap ittihadının başında bir sultan, bir melikten de büyük bir imparator olacaktı.

5. Türkiye'yi esasından sarstıktan, mukaddes emanetleri de elinde bulundurduktan, Arap ittihadını temin ettikten sonra da artık Hüseyin Bin Ali hilafet makamını da kendine kolay kolay hasredebilecekti. O zaman bir imparatorun üstünde ayrıca mukaddes ve mübeccel bir sıfatı da haiz bulunacaktı.

İşte Türkiye'ye kılıç çekmek şartıyla İngiltere tarafından ortaya konan bir pazarlığın Hüseyin Bin Ali'ye temin edeceği güzel güzel rüyalar da bunlardı.

Şimdi objektif olarak düşünür de İngiltere'nin böyle bir alış veriş neticesinde temin edeceği en mühim fayda ve çıkar ile Hüseyin Bin Ali'nin bu serap dolu hülyalarını mukayese edersek Hüseyin Bin Ali'ye nasıl olur da meczup tabirini dahi az görebiliriz?

Filhakika İngiltere'nin, Hüseyin Bin Ali'yi elde etmek için muhayyilesinde doğurabildiği bu hayalleri muhakeme etmek faydadan uzak değildir. Şunu da münasebet düşmüşken işaret edelim ki İngiltere mahut gizli muahedede ki maddelerden gayri Şerif Hüseyin'e karşı resmen bir taahhüt altına girmiş değildir. Bu gizli muahede ki Hüseyin Bin Ali'nin hükümetini ilelebet İngiltere'nin himayesi altına koymaktadır.

Şimdi ise Hüseyin Bin Ali'nin hayallerini gözden geçirelim:

Evvela Hüseyin Bin Ali belki bir Hicaz hükümdarı olabilirdi. Fakat öyle bir hükümetin hükümdarı olurdu ki deniz yönünden İngiltere'nin tahakküm ve tasallutu altında dış temsilden mahrum, arazisi ıssız bir çölden ibaret, zahiren müstakil bir Hicaz'ın hükümdarı olurdu. Hakikatte ise doğrudan doğruya İngiltere'nin himaye ve esaret boyunduruğu altında bulunuyordu. Nitekim böyle de olmuştu. Hatta İngiltere ile Hüseyin Bin Ali arasında akdedilen gizli muahedenin ikinci maddesi şöyledir:

“Büyük Britanya Hükümeti, Hicaz Hükümeti'ni muhafaza ve iç işlerinde her ne suretle olursa olsun vaki olacak bir müdahaleye ve herhangi bir şekilde olsun kara ve deniz sınırlarına vaki olacak bir taarruza karşı selametini korumayı taahhüt eder. Ve eğer düşmanlarının desiseleriyle veya bazı emirlerin hasedi neticesi olarak Hicaz dâhilinde bir isyan olduğu takdirde Büyük Britanya Hükümeti Hicaz Hükümeti'ne maddeten ve manen bu kıyımı bertaraf edinceye kadar yardım eder. Yalnız iç işlerindeki isyanlardan ve kıyamlardan tevellüt edecek olan yardımların müddeti, mezkûr Arap hükümetinin maddeten teşekkülü zamanıyla kayıtlıdır”.

İşte bu madde dahi gösteriyor ki Hicaz Hükümeti maddeten ve manen İngiltere'nin himayesi altında alelade bir müstemlekedен pek farklı olmayacaktır. Demek ki Hüseyin Bin Ali'nin kurduğu hükümdarlığın mahiyeti esas itibarıyla hakikat vadisinde olarak bu şekilde tecelli ediyor demektir.

İkinci olarak: Hüseyin Bin Ali'nin Arapların büyük halaskârı olmak üzere tanınması keyfiyeti de bir hayaldir. Vakıa Harb-i Umumi senelerinde olduğu gibi muvakkat bir müddet için İngiltere hükümeti henüz Hüseyin Bin Ali'den istifade zamanlarının geçmediği ve İngiltere Hükümeti tarafından Hicaz'a maddeten ve manen yardımda bulunmak mecburiyeti olduğu sıralarda birçok müfrit milliyetperverleri bu hayal epeyce alevlendirebilir. Ancak İngiltere'nin Hicaz'dan artık bir şey beklemediği zamanların -ki bu zaman pek çabuk hulûl etmiştir- vüruduyla beraber Arapların bir İslâm hükümetinin Türkiye'nin idaresi altında buldukları sıradaki mevkileriyle bilahare Hüseyin Bin Ali'nin büyük halaskârlığından sonraki mevkilerini gözleriyle göreceklerdi. Nitekim görmüşlerdir. Bittabi Hüseyin Bin Ali de bu hayalin nasıl çürüdüğünü hissetmiştir.

Üçüncü olarak: Hüseyin Bin Ali'nin Arap ülkelerinden her birinde şehzadelerini birer sultan görmesi de bir seraptır. Esasen kendisi İngiltere'nin elinde ne idi ki şehzadeleri ne olsun? Belki İngiltere bir Faysal'ı veya bir Abdullah'ı Irak'ta veya Şeria'nın ötesinde bir müddet kullanabilir. Fakat ne suretle veyahut nasıl? O muazzam şehinşah ne olacaktı ki ve ne oldu ki şehzadeler bir şey olsunlar?

Dördüncü olarak: Arap ülkeleri arasında bir konfederasyon fikri... Bu da öbürlerinden büyük bir hülya. Bütün Ceziretülarap ve bütün Arap memleketleri İngiltere'nin elinde bir satranç sahnesinden ibaret olduktan sonra onun piyadelerini ve padişahlarını istediği gibi oynatmak işten bile değildir ki bu İngiltere için bir tehlike olsun.

Beşinci olarak: Hüseyin Bin Ali'nin, hilafet makamını ileride elde edebilmesi ise büsbütün hepsinden muhaldir. Bu esasen o kadar muhal bir şeydi ki Hüseyin Bin Ali'nin bunu o zaman tasavvur etmediğine kail olmalı mı olmamalı mı, insan hayret eder. Fakat şunu da işaret edelim ki bu hadiseler, daha altı yedi ay geçmeden evvel bilfiil Hicaz'ın muhteşem hükümdarı, Arap Konfederasyonu şehinşahı yüce makamından düşerek kendisinin hilafet makamının unvanı olan "Emirülmüminin" lakabıyla anılmamasını alenen gazetelerle rica edecek bir mevkiye bulunuyor. Bu hiç şüphesizdir ki İlahi adaletin yüce bir tecellisidir. Öyle bir yüce tecelli ki metbu-i muazzamı olan bir İslâm hükümetine karşı kılıç çeken bir tâbiin az bir zaman zarfında uğradığı hayal kırıklığı ve hüsranı gösterir. Şüphesiz ki Hüseyin Bin Ali ne halife ne şehinşah ne Arapların büyük halaskârı, hatta ne de müstakil bir Hicaz meliki bile olamamıştır. Hüseyin Bin Ali nihayet Hicaz'ın ıssız çöllerinde -eğer varsa- vicdan azabı içinde kıvranan ve Türkiye'nin, o yegâne İslâm devletinin, "tard edilmiş Şerif" inden başka bir şey olamamıştır. Buna mukabil İngiltere, Müslümanların ve İslâmiyet'in ebedî düşmanı olan İngiltere, Hüseyin Bin Ali'yi satın almakla tasavvur ettiği mefkûrelerin hemen ekserisine kavuşmuştur.

(Devam edecek)